

**Історична Волинь:
визначні пам'ятки історії
та архітектури
(бібліографічний покажчик)**

Історична Волинь: визначні пам'ятки історії та архітектури : бібліогр. покажч. / Волинська обласна бібліотека для дітей ; авт.-уклад. Л. М. Данилюк. – Луцьк, 2019. – Вип. 2. – 40 с.

Волинська обласна бібліотека для дітей продовжує видання серії бібліографічних покажчиків «Історична Волинь: визначні пам'ятки історії та архітектури».

Видання виходить один раз на рік і містить інформацію про пам'ятки історії та архітектури історичної частини Волині, списки використаних та рекомендованих джерел.

До другого випуску увійшли матеріали про палаци у містах: Берестечко, Горохів, Любомль, Перемиль (тепер – село), містечках: Голоби, Луків, Порицьк (тепер с. Павлівка), селах: Бужани, Дольськ, Забороль, Кисилин, Клевецьк, Лаврів, Несвіч, Туричани, Холонів. Усі вони територіально відносяться до сучасної Волинської області. Підбір літератури завершено у березні 2019 року.

На сторінках покажчика є примітки, а у кінці – допоміжний словник, які пояснюють незрозумілі слова. В тексті вони виділені *курсивом*.

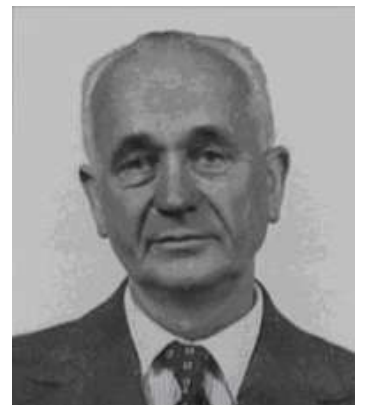
Видання адресовано дітям середнього, старшого шкільного віку, працівникам бібліотек, усім, хто цікавиться історією.

ВСТУП

Палац – велика монументальна парадна будівля. Спочатку так називали резиденцію володаря, царської особи, глави держави, а також членів царської родини. Пізніше – житло вищої знаті: панів, князів, графів та інших багатих осіб. З XIII-XV століть палацами називали також будівлі органів державної влади, з XIX-XX століть – найважливіші громадські будівлі.

Палаців на Волині за всю історію було приблизно півтори сотні. Більшість із них зруйновані під час світових війн, а ті, що збереглися, на жаль, не скрізь справедливо оцінені і відновлені. Збереженими до сьогодні, але такими, де діють певні установи, є, наприклад, палац Плятерів (м. Берестечко) – тут діє психоневрологічний інтернат, у палаці Мйончинських (сmt Лукив) – Лукивська туберкульозна лікарня, у колишній в'їзній брамі садиби Вільгів (сmt Голоби) зараз церква, в частині палацу Браницьких (м. Любомль) функціонує Любомльська дитячо-юнацька спортивна школа. Не збережені зовсім: резиденція Загурських (с. Бужани), резиденція Стройновських (м. Горохів), палац Мошинського (с. Дольськ), маєток Чарнецьких (с. Забороль), палац Чапличів (с. Кисилин), палац королеви Бони (с. Клевецьк), палац Любомирських (с. Лаврів), палац Петрушевських (с. Перемиль), резиденція Чацьких (тепер – с. Павлівка), палац Холоневських (с. Холонів), палац у Несвічі та у Туричанах.

Важливу роль у роботі над цією темою для дослідників відіграли праці Романа Афтаназі (1914-2004) – польського історика, бібліотекаря, дослідника замків, палаців і особняків, автора фундаментальної праці «Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej» («Історія резиденцій на давніх окраїнах Речі Посполитої», 11 томів), найбільшого дослідника палацо-паркових ансамблів України. В основі списків використаних джерел даного покажчика – статті дослідників Волинського краю, написаних здебільшого за працею Романа Афтаназі.

Палац Плятерів

Берестечко – місто Горохівського району Волинської області. Вперше згадується про нього у XV столітті. Спочатку Берестечко належало боярському роду Боговитіних, а з плином історії переходило у власність представників інших родів.

У XVI столітті на острові серед вод річки Стир був збудований замок. З часом його не стало. З 1795 року Берестечком володів Йозеф Вінцентій Плятер. Його дружина Катерина у 1802 році на місці колишнього замку ініціювала будівництво палацу. Це була двоповерхова споруда у стилі класицизму з *портиком*¹ на головному фасаді і чотирима тосканськими колонами. На задньому фасаді містився двоповерховий *еркер*² (кімната-виступ у стіні). Звідти відкривався вигляд на парк. На другому поверсі головного фасаду кутові вікна були квадратні і без декору, на відміну від прямокутних вікон, які по периметру оперізували всю споруду. Чотирихилий дах палацу спочатку був покритий *гонтом*³, а згодом бляхою. Частина приміщення призначалася для житла, інша – для світських прийомів. Парадні зали були оздоблені *фресками*⁴ роботи італійського маляра Кормароні.

¹ **Портик** – це виступаюча частина будівлі, відкрита на одну або три сторони і утворена колонами, пілястрами чи арками, що підтримують перекриття.

² **Еркер** – частина споруди, що здійснюється над першим поверхом і виступає за межі основного обсягу у вигляді напівкруглого, трикутного, чотирикутного або багатогранного у плані заскленого балкона.

³ **Гонт** – покрівельний матеріал у вигляді клинчастих дощечок, драниць, плашок фігурної форми, які мають поздовжнє з'єднання.

⁴ **Фреска** – живопис на вологій штукатурці, одна з технік настінного малярства.

Ріг палацу Плятерів дотикався до рогу старого будинку польського шляхтича Яна Якуба Замойського. З часом будинок занепав і його переобладнали під зимовий сад з великими вікнами.

Поряд із палацом був закладений парк, запроектований *Діонісієм Макклером*⁵, який розкинувся на двох берегах Стиру. Частиною парку був великий газон перед палацом. На іншому березі росли кедрові сосни, бархат амурський, сріблясті клени та інші види дерев та кущів.

Палац постраждав під час Першої світової війни. Його відбудували, проте були знищені рештки давніх *фресок*. Палац вистояв у Другій світовій війні. Тут у 1959 році відкрили психоневрологічний інтернат. Так ця споруда використовується і до нашого часу.

ЛІТЕРАТУРА

Берестечко // Волинський усе-світ : число 49. – Львів, 2007. – С. 384-399.

WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

Котис О. Палаці Волині: інше Берестечко [Електронний ресурс] / О. Котис // Хроніки Любарта : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.hroniky.com/news/view/6808-palatsy-volyni-inshe-berestechko>. – Заголовок з екрану.

⁵ *Діонісій Макклер* (1762-1853) – ірландський ботанік і майстер садово-паркового мистецтва, який працював переважно на території України.

Резиденція Загурських

Бужани – село в Горохівському районі Волинської області. Перша згадка про нього сягає XV століття, коли село стало власністю канцлера Великого князівства Литовського. Про подальшу історію цього населеного пункту відомостей небагато.

У 1850 році власник села Вінцентій Загурський збудував тут родинну резиденцію. Проект розробив, як припускають, один із найвідоміших польських архітекторів італійського походження Генрик Марконі (1792-1863). Поруч із палацом збудували стайню для коней і гараж для карет.

Головна будівля була зведена у стилі неокласицизму, двоповерхова. На головному фасаді виділявся досить глибокий *портик* з чотирма колонами *корінфського ордеру*⁶. Верхня частина була пишно декорована, з родинним гербом. Палац був покритий *гонтовим* дахом і мав чотири комини.

⁶ *Корінфський ордер* – один з трьох ордерів (архітектурного порядку) давньогрецької або класичної архітектури.

З бічних фасадів будівлі виступали невеликі прямокутні «крила», не накріті загальним дахом. На задньому фасаді палацу – вихід до парку з широкими сходами. Над ними – балкон, розтягнутий на три вікна і накрітий дахом. Всередині приміщення було обставлене м'якими меблями. Тут були мармурові каміни, позолочені люстри, велика порцелянова лампа, живописні полотна, невелика колекція порцеляни і срібла. Стіни кімнат декоровані ліпниною і кольоровими тканинами. Галереєю від палацу можна було пройти в бічний корпус. Перед усіма спорудами маєтку був широкий овальний газон, обсаджений кущами та деревами.

У другій половині ХІХ століття до Бужан зі Львова прибули садівник Рорінг і ландшафтний дизайнер Валер'ян Кроненберг. Навколо палацу вони розбили парк англійського типу. У парку були фруктові сади і рибні ставки, які розкинулися між розпланованими доріжками, а також оранжерея з теплицею.

Обійстя постраждало в часи Першої світової війни. А під час наступної було повністю знищене.

WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

Котис О. Палаці Волині: Бужанська резиденція Загурських [Електронний ресурс] / О. Котис // Хроніки Любарта : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.hroniky.com/news/view/9035-palatsy-volyni-buzhanska-rezydentsiia-zahurskykh>. – Заголовок з екрану.

Яцечко-Блаженко Т. Резиденція Загурських в Бужанах 100 років тому [Електронний ресурс] / Т. Яцечко-Блаженко // ВолиньPost : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.volynpost.com/news/127842-rezydenciia-zagurskyh-v-buzhanah-100-rokiv-tomu>. – Заголовок з екрану.

Палац Вільгів

Голоби – селище міського типу у Ковельському районі Волинської області. Перша згадка про Голоби датується 1544 роком. У другій половині XVI століття власником селища був князь Микола Ярославович. За часів Польсько-Литовської держави Голобами володіли магнати Козинські, Сангушки, Збараські, Ярузельські. У 1711-1728 роках шляхтич Йозеф Ярузельський збудував у Голобах родинний палац і костел святого Михаїла.

Якісно нова сторінка в історії Голоб розпочалася в кінці XVIII століття, коли селище стало володінням магнатів Вільгів. Тут проводилися великі ярмарки, куди з'їжджались купці навіть з Литви. Воєвода Людвік Вільге збудував новий палац, який займав велику площу.

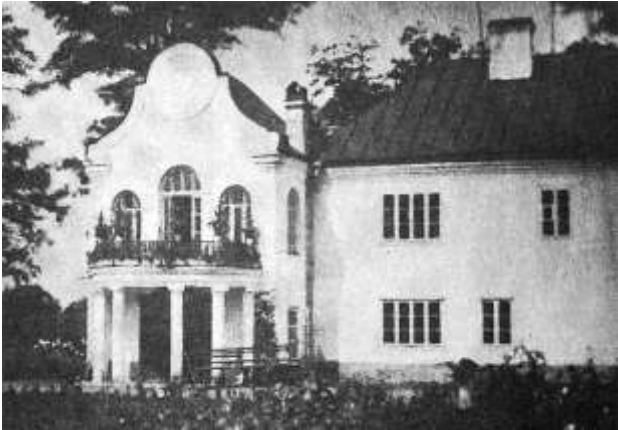

Палацовий комплекс складався із кількох окремо розташованих споруд. У двір можна було заїхати через браму у вигляді двоповерхового будинку з аркою посередині. Брама мала чотирискатний дворівневий *гонтовий* дах і оздоблені *пілястрами*⁷ фасади з балконом. Посеред даху був купол, де на металевому стержні висів герб Вільгів із зображенням єдинорога. Навпроти брами стояв основний корпус палацу. Поруч із ним – будівля з великою концертною залою з місцем для оркестру, де проходили також театральні вистави. Тут же була невелика оранжерея для вирощування пальм і фігових дерев. У володіннях Вільгів також висадили парк і сад, облаштували великий став. У парку була ділянка, обнесена

⁷ *Пілястра* – плоский вертикальний прямокутний у плані виступ на поверхні стіни або стовпа. Зовні має ознаки колони.

високим частоколом, де вільно бродили дикі звірі. Тому ту частину парку довго називали «звіринцем».

Пожежа у 1870 році знищила частину садиби. На початку ХХ століття на фундаменті колишньої концертної зали був збудований новий житловий корпус. Оранжерею розібрали, прибудувавши частину з бароковим фронтоном⁸ і колонами, які підтримували балкон. До сьогодні збереглися частини цієї будівлі, але мають вкрай занедбаний стан.

У міжвоєнний період власницею маєтку була пані Марія Подлевська-М'яновська. За її ініціативою було поновлено старий сад, посаджено сосновий ліс та алею, збудовано дім для монахинь.

Після Другої світової війни садиба була декілька разів реконструйована і виконувала різні функції: тут були і будинок культури, і військовий шпиталь, і лікарня. За спогадами місцевих мешканців, на цій території колись функціонував дитячий будинок, який згодом перенесли, а споруди віддали у власність колгоспу.

У 2006 році збережені частини садиби Вільгів були віднесені до пам'яток архітектури національного значення. Каплиці з фігурами святих були передані релігійним громадам смт Голоби. У колишній в'їзній брамі зараз церква.

⁸ **Фронтон** – зазвичай трикутне завершення фасаду будівлі, що з боків обмежене двома схилами даху й карнизом при основі.

ЛІТЕРАТУРА

Голоби // Волинський усе-світ : число 49. – Львів, 2007. – С. 110-113.

WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

Волинська область на вихідні [Електронний ресурс] // UA-Travels : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://ua-travels.in.ua/2017/06/19/marshrut-volinska-oblast-na-vixidni/>. – Заголовок з екрану.

Гарбарук А. Палац Вільгів у Голобах [Електронний ресурс] / А. Гарбарук // Monitor Wołyński : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://monitorpress.com/ua/extensions/statti-ua/912-2013-04-03-08-51-41.html>. – Заголовок з екрану.

Голоби [Електронний ресурс] // Вікіпедія : [веб-сайт]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Голоби>. – Заголовок з екрану.

Закинута садиба магнатів на Ковельщині [Електронний ресурс] // ВолиньPost : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.volynpost.com/news/26808-zakynuta-sadyba-magnativ-na-kovelschyni-foto>. – Заголовок з екрану.

Котис О. Палаці Волині: камерні Голоби [Електронний ресурс] / О. Котис // Хроніки Любарта : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.hroniky.com/news/view/5916-palatsy-volyni-kamerni-holoby>. – Заголовок з екрану.

Садиба Вільгів, Голоби [Електронний ресурс] // UA.IGotoWorld.com : [веб-сайт]. – Режим доступу : https://ua.igotoworld.com/ua/poi_object/77174_usadba-vilgov-goloby.htm. – Заголовок з екрану.

Резиденція Стройновських

Горохів – місто, районний центр Горохівського району Волинської області. У 1450 році великий князь литовський Свидригайло передав його волинському маршалку Олізару Шиловичу. Пізніше містечко стало власністю Сангушків.

У 1795 році Горохів став власністю графа Валер'яна Стройновського. Він побудував тут шпиталь, костел і родинний палац в стилі класицизму. Невідомим залишається автор палацу і упорядник парку навколо резиденції. Описи 1820-х років характеризують будівлю як 2-3-поверхову споруду, оточену тополями. Біля невеликого парку були яри і починався ліс. Сам палац був збудований на одному з невеликих пагорбів хвилястої місцевості. Головний фасад був звернений у бік містечка.

Всередині палац прикрашали меблі у стилі ампір. Головна зала палацу була прикрашена колекцією скульптур, кілька розмістили в парку. Валер'ян Стройновський знався з європейськими знаменитостями: художниками, скульпторами, письменниками і привозив їх на гостину до Горохова. А ще купував шедеври світової класики та зберігав їх саме на Волині – у своєму палаці. Одного разу після подорожі до Італії Стройновський привіз із собою маляра Костянтина Віллані. Йому замовили нанести на стіни образи з Ілліади та Енеїди Гомера.

Античну скульптуру, китайську порцеляну і малярські роботи дуже цінували мешканці палацу, особливо донька господаря Валерія. Після смерті Валер'яна колекцію поповнювали його нащадки. Тут були картини італійських, фламандських, французьких, польських, голландських авторів. У бібліотеці серед 2500 томів були також альбоми малюнків, рідкісні видання, книги про історію мистецтва.

Згодом утримувати горохівську резиденцію стало дорого. Родина перевезла все своє майно з палацу в інший маєток у Тарнобжег (Польща). У другій половині ХІХ століття нащадок резиденції Тадеуш Тарновський виставив на продаж залишену частину мистецьких колекцій з палацу у Горохові. Будівля поволі занепадала і до кінця ХІХ століття перетворилася на руїну. Тарновські продали маєток росіянину на прізвище Свистунов.

На початку ХХ століття палац відновили. Після Першої світової війни тут розмістили повітове староство. У 1927 році палац повністю згорів. Нині від давньої резиденції Стройновських-Тарновських зберігся тільки парк.

ЛІТЕРАТУРА

Горохів // Волинський усе-світ : число 49. – Львів, 2007. – С. 376-379.

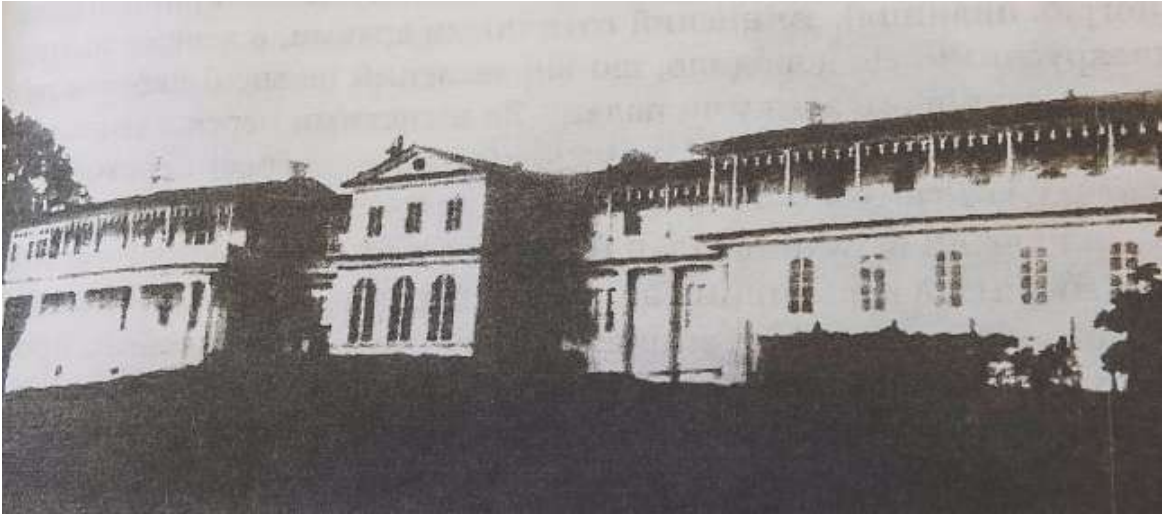
WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

Бубенщикова О. Графи Стройновські: скарби – в музеях США, таємниця – у підземеллях Горохова [Електронний ресурс] // Волинські новини : [веб-сайт]. – Режим доступу : <https://www.volynnews.com/news/society/-hrafy-stroynovski-skarby-v-muzeiakh-ssha-tayemnytsia-u-pidzemelliakh-/>. – Заголовок з екрану.

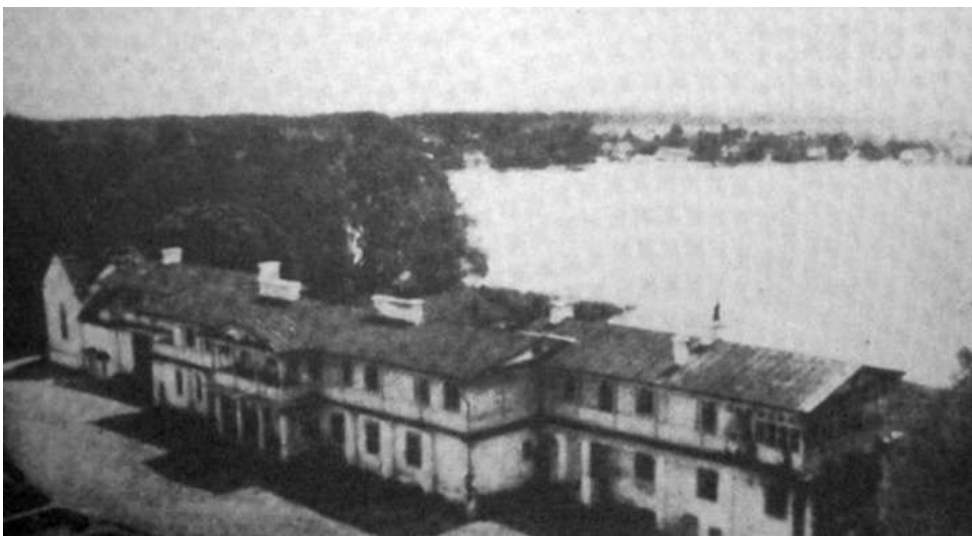
Котис О. Палаці Волині: горохівська резиденція Стройновських [Електронний ресурс] / О. Котис // Хроніки Любарта : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.hroniky.com/news/view/6403-palatsy-volyni-horokhivska-rezydentsiia-stroinovskyykh>. – Заголовок з екрану.

Палац Мошинського

У селі Дольськ Турійського району у кінці XVIII – на початку XIX століть на березі найбільшого з п'яти озер був зведений палац – розкішний маєток Фредеріка Мошинського – військового діяча Речі Посполитої, генерал-майора польської армії, посла польського сейму.

Довжина будівлі становила більше 120 метрів. Під палацом було величезне підземелля в готичному стилі, місцями його глибина сягала двох поверхів. Був на території маєтку унікальний парк з клумбами, газонами, оранжереєю, альтанками у формі грецьких храмів, системою каналів, через які виходила вода. На той час дольський парк вважався одним із найкращих на території Волині і його називали «волинською софіївкою». У Мошинського була чимала бібліотека, яку той після смерті нібито заповів передати Кременецькому лицеві.

Після Першої світової війни весь маєток опинився у власності графів Жищевських. Перед приходом радянської влади граф вивіз усе своє майно до Польщі.

Величезний двоповерховий палац проіснував до 1939 року. Після Другої світової війни від палацу залишилися тільки льохи, які спершу слугували селянам за житло. Пізніше деякий час сільський колгосп сушив у панських льохах льон. Потім добротну цеглу люди розібрали на свої потреби.

WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

Дольськ: там, де пани палаци будували [Електронний ресурс] // Волинь24 : [веб-сайт]. – Режим доступу : <https://www.volyn24.com/news/94769-dolsk-abo-tam-de-pany-palacy-buduvaly-zaneslo-v-selo>. – Заголовок з екрану.

Яцечко-Блаженко Т. 20 фактів з минулого, які ви не знали про Волинь [Електронний ресурс] // Історична правда : [веб-сайт]. – Режим доступу : http://www.istpravda.com.ua/articles/2019/01/8/153493/?fbclid=IwAR05z5vPDuhtkQcMBvIqbAP52_d5t1N1CLSEK-wha4vM-lbh5Ex8snfftGo. – Заголовок з екрану.

Маєток Чарнецьких

Забороль – село у Луцькому районі Волинської області. Колись тут був палац у стилі ренесансу, про який зараз мало кому відомо. Його перебудував італійський архітектор Генрик Іттар для родини Чарнецьких. Наприкінці XVIII століття родина Радзивілів запросила його на Волинь. У 1707 році палац відвідав російський цар Петро I. Навколо палацу був англійський парк авторства ірландця *Д. Макклера*.

Із Заборолівського палацу можна було побачити панораму старого Луцька. Історики припускають, що у резиденції Флоріана Чарнецького в Заборолі знаходилась *масонська ложа*⁹, і сам він був масоном.

⁹ *Масонство* – морально-етичний рух у вигляді закритої організації. Найбільш поширене означення масонства – це «система моралі, викладена в алегоріях та проілюстрована символами»; також – *всесвітнє братство, всесвітній Орден*: масони – це члени духовно-етичних організацій «вільних каменярів».

WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

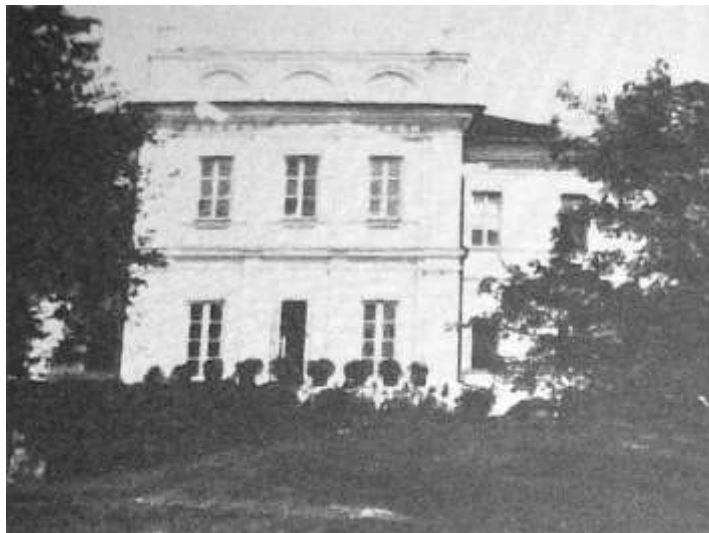
У палаці під Луцьком була масонська ложа [Електронний ресурс] // ВолиньPost : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.volynpost.com/news/128068-u-palaci-pid-luckom-bula-masonska-lozha--doslidnusia>. – Заголовок з екрану.

Яцечко-Блаженко Т. 20 фактів з минулого, які ви не знали про Волинь [Електронний ресурс] // Історична правда : [веб-сайт]. – Режим доступу : http://www.istpravda.com.ua/articles/2019/01/8/153493/?fbclid=IwAR05z5vPDuhtkQcMBvIqbAP52_d5t1N1CLSEK-wha4vM-lbh5Ex8snfftGo. – Заголовок з екрану.

Яцечко-Блаженко Т. Невідома історія Заборольського маєтку графів Чарнецьких [Електронний ресурс] // ВолиньPost : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.volynpost.com/articles/1194-nevidoma-istoriia-zaborolskogo-maietku-grafiv-charneckykh>. – Заголовок з екрану.

Палац Чапличів

Кисилин – село у Локачинському районі Волинської області. Перша писемна згадка про нього належить до середини XVI століття. В першій половині XVII століття Кисилин належав шляхетському роду Чапличів. Вони ж і побудували тут палац, який також мав використовуватися як *аріанська*¹⁰ бібліотека. Товщина стін споруди сягала 1,5 метра, під нею простягалися підземелля.

Завершеного вигляду палац набув у XIX столітті. Це була двоповерхова споруда незвичного для палаців вигляду. Дах вона мала плоский. По центру виділявся *ризаліт*¹¹ з центральним входом і двома бічними вікнами. Фасад був оздоблений *пілястрами*. Над карнизом – ніші з арковим завершенням. Подібний виступ, тільки скромніший, містився на задньому фасаді будівлі.

У частині палацу була оранжерея. З неї був вихід на веранду, яку влітку прикрашали квітами. В інших кімнатах – гладко пофарбовані стіни, дубовий паркет і муровані печі з камінами. У найбільшій кімнаті висіла велика люстра. Одна із кімнат використовувалася як архів. Кімнати прикрашали ампірні меблі з червоного дерева, полотна італійських майстрів, кілька портретів родини Олізарів – одних із цілого ряду власників містечка. Тут же був цінний архів Олізарів, перевезений сюди з рафалівського палацу.

¹⁰ *Аріанство* – один з напрямків розвитку ранньої християнської церкви.

¹¹ *Ризаліт* – частина будинку, що виступає за основну лінію фасаду від фундаменту до даху.

Біля палацу стояв двоповерховий бічний корпус з кухнею та гостьовими покоюми. Навколо росли широкі газони з клумбами, декоративними кущами. Далі був впорядкований парк з річкою Стохід.

Палац у Кисилині був зруйнований під час *Брусилівського прориву*¹².

WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

Котис О. Палаці Волині: Кисилин [Електронний ресурс] / О. Котис // Хроніки Любарта : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.hroniky.com/news/view/7709-palatsy-volyni-kusylyn>. – Заголовок з екрану.

¹² *Брусилівський прорив* – наступальна операція Південно-Західного фронту російської армії проти австро-угорських і німецьких військ під час Першої світової війни.

Палац «Клевецько»

Клевецьк – село у Турійському районі Волинської області. Як свідчать історики, в архівах волинського князя Василя Сангушка згадується, що у 1511 році князь Андрій Сангушко Коширський подарував дядькові, князю Михайлові Сангушку і його синам кілька сіл та палац «Клевецько».

Про тутешній палац відомо небагато. Це було укріплення, огорожене валами. Згодом польський король Сигізмунд видав грамоту, в якій утвердив «добровільний обмін» маєтками між Сангушками і королевою Боною, своєю дружиною. *Бона Сфорца*¹³ була дуже амбіційною і мала на меті об'єднати під своєю владою чи не всі країни Європи за рахунок династичних шлюбів своїх дітей. Після смерті двох королівських невісток, у отруєнні яких підозрювали Бону, вона покинула свій маєток і виїхала в Італію. Після смерті Бони село Клевецьк, як і багато інших сіл і маєтків, перейшло в королівську казну.

Інформацію про існування у Клевецьку палацу підтверджують перекази місцевих мешканців. Згідно із ними, колись під селом стояла стара, наполовину зруйнована велика будова. Коли будову розібрали і це місце переорали, то на полі було багато скла. У ті часи скло мали тільки князі і високі чиновники, тож припускають, що це і могли бути залишки палацу «Клевецько». Зберігся тут дотепер «рів королеви Бони», який впадає в річку Турію.

WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

Клевецьк [Електронний ресурс] // Вікіпедія : [веб-сайт]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Клевецьк>. – Заголовок з екрану.

Кравчук Н. У селі королеви Бони нині – тридцять жителів [Електронний ресурс] / Н. Кравчук // Вісник+К : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://visnyk.lutsk.ua/news/ukraine/regions/volyn/32644/>. – Заголовок з екрану.

¹³ *Бона Марія Сфорца д'Арагона (1494-1557) – польська королева, дружина Сигізмунда I Старого.*

Палац Любомирських

Село **Лаврів** у Луцькому районі Волинської області у 1911 році належало князівській родині Любомирських. У 1810 році тут був зведений палац. Навколо палацу облаштований сад і парк, поряд протікала річка Стир.

Останньою власницею маєтку була Марія Браницька-Любомирська, яка подарувала його племіннику Збігневу Гавронському, оскільки не мала дітей і прямих нащадків. Збігнев Гавронський переzapовів маєток своєму племіннику Яну. Історикам відомо, що палац на Волині був основною резиденцією Яна Гавронського, але родина постійно у Лаврові не проживала.

Палац знищений у 1944 році. До нашого часу збереглися тільки світлини і спогади очевидців.

WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

Лаврів (Луцький район) [Електронний ресурс] // Вікіпедія : [веб-сайт]. – Режим доступу : [https://uk.wikipedia.org/wiki/Лаврів_\(Луцький_район\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Лаврів_(Луцький_район)). – Заголовок з екрану.

Лаврів [Електронний ресурс] // Україна туристична : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.turystam.in.ua/2012-02-05-08-37-37/188-2012-05-13-10-24-49/3567-2012-05-23-17-01-41>. – Заголовок з екрану.

Яцечко-Блаженко Т. 20 фактів з минулого, які ви не знали про Волинь [Електронний ресурс] // Історична правда : [веб-сайт]. – Режим доступу : http://www.istpravda.com.ua/articles/2019/01/8/153493/?fbclid=IwAR05z5vPDuhtkQcMBvIqbAP52_d5t1N1CLSEK-wha4vM-lbh5Ex8snfttGo. – Заголовок з екрану.

Палац Мйончинських

Луків – селище міського типу в Турійському районі Волинської області. Його власниками були представники волинського роду шляхтичів Матвієвських. 1557 року Станіслав Матвієвський взяв у польського короля дозвіл на зміну свого прізвища на «Мацейовський», а також на заснування на землях Лукова селища з назвою Мацеїв.

Приблизно в другій половині XVI століття тут збудували замок. Він був оточений ровом, мав два підйомні мости і чотири вежі. Від замку вели два підземні ходи: один – до церкви, а інший – до польського фільварку, де свого часу мешкав пан.

З 1568 року містечко належало княжому роду Вишневецьких, а у 1594 році, після смерті доньки князя Андрія Вишневецького Ганни, Мацеїв перейшов у спадок до її чоловіка Миколи Сапеги та їхнього сина Фредеріка. У 1630-х роках містечко перейшло до дружини Фредеріка Сапеги – Єви. У 1680 році Мацеїв купив луцький староста Атаназій Мйончинський, котрий розбудував містечко, заснував шпиталь, кілька храмів. За місцевою легендою, у підземеллях замку він сховав численні скарби, привезені з Відня, які потім безуспішно шукали усі наступні власники.

Наприкінці XVIII століття правнук Атаназія, Францішек Ксаверій Мйончинський, вирішив перебудувати напівзруйнований старий замок на більш зручний та сучасний **палац**. Вважають, що автором проекту палацу Мйончинських був німецький архітектор Матеус Пепельман. Внутрішнім облаштуванням займався Джузеппе Барателло. Палац у плані мав форму прямокутника з трьома виступами. Центральний виступ – це вхід до приміщення. Він був виконаний у вигляді чотирьох колон *тосканського ордеру*¹⁴, які підтримували *портик*. Це, а також симетричний план фасаду, вказували на популярний у той час на Волині стиль – класицизм. Будівля мала два поверхи і розгалужені підземелля – залишки давнього замку. На першому поверсі були кімнати для помешкання, а на другому – зали для прийому гостей.

¹⁴ *Тосканський ордер* – один з п'яти архітектурних порядків, що виник у Стародавньому Римі на рубежі I століття до нової ери і I століття нової ери.

Мйончинські мали надзвичайно багаті на ті часи мистецькі колекції. Найцінніша їх частина походила з давнього дрезденського палацу, що був ліквідований у 1805 році після смерті Марії Клавдії, матері Францішека Мйончинського. Із Дрездена було також привезено меблі, головним чином у стилі Людовіка XV і Людовіка XVI. Серед цінних речей була кована зі срібла статуя Діани, що утримувала на повідку дванадцять хортів. Було у палаці багато порцелянових виробів різних європейських фабрик, в тому числі із бронзи та срібла. Окрема колекція – портрети і живописні полотна, старовинна зброя, кінська зброя¹⁵. Відомо також про існування чималої бібліотеки і родинного архіву. Поруч з палацом був англійський парк з липовою алеєю і фруктовий сад. З 1753 року у ньому стояла каплиця родини Мйончинських у стилі рококо.

У 1891 році, щоб вийти із фінансової скрути, власник маєтку Францішек Ксаверій Мйончинський продав його Милецькому духовному училищу. Перед тим він влаштував розпродаж меблів, цінних колекцій, посуду і різного дріб'язку зі свого володіння.

Після зміни власника палац перебудували всередині. Була втрачена тканина зі стін, ліпнина зі стелі кімнат, каміни і декоративна підлога. Під час Першої світової війни у колишньому палаці розміщувалися австро-угорські війська.

У 1919 році, коли Волинь знову була у складі Польщі, у палац прибули представниці католицького ордену Непорочного зачаття Діви Марії. У ньому вони облаштували монастир, школу, притулок, учительську семінарію.

¹⁵ Зброя – предмети для запрягання або сідлання коней та інших тварин.

В приміщенні палацу сьогодні знаходиться медичний заклад – Луківська туберкульозна лікарня.

ЛІТЕРАТУРА

Луків // Волинський усе-світ : число 49. – Львів, 2007. – С. 122-125.

WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

Котис О. Палаці Волині: затишний Луків [Електронний ресурс] / О. Котис // Хроніки Любарта : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.hroniky.com/news/view/6157-palatsy-volyni-zatyshnyi-lukiv>. – Заголовок з екрану.

Луків – палац Мйончинських [Електронний ресурс] // КолоКрай : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://kolokray.com/uk/f/lukov-dvorets-myochinskih.html>. – Заголовок з екрану.

Луків (Мацеїв) [Електронний ресурс] // Замки та храми України : [веб-сайт]. – Режим доступу : <https://www.castles.com.ua/lukiv.html>. – Заголовок з екрану.

Луків [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України : [веб-сайт]. – Режим доступу : http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU1&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Lukiv_smt. – Заголовок з екрану.

Луків [Електронний ресурс] // Енциклопедія Сучасної України : [веб-сайт]. – Режим доступу : http://esu.com.ua/search_articles.php?id=59161. – Заголовок з екрану.

Луків. Тут пахне тамплієрами [Електронний ресурс] // І ти, Брут? : нотатки здивованого журналіста : [веб-сайт]. – Режим доступу : <https://mr-brut.livejournal.com/257975.html>. – Заголовок з екрану.

Палац Мйончинських (Луків) [Електронний ресурс] // Вікіпедія : [веб-сайт]. – Режим доступу : [https://uk.wikipedia.org/wiki/Палац_Мйончинських_\(Луків\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Палац_Мйончинських_(Луків)). – Заголовок з екрану.

Палац Браницьких

Любомль – давнє волинське місто з першою писемною згадкою у XIII столітті. У Любомлі досі зберігається найдавніший зі збережених костел на Волині, а до середини минулого століття тут була і одна з найдавніших синагог – з початку XVI століття.

У 1768 році граф Францішек Ксаверій Браницький отримав землі Любомльщини від польського короля Станіслава Августа Понятовського у винагороду за службу. Він почав скуповувати тут землі збіднілих шляхтичів і будувати палац. 1782 року зведення резиденції завершили. Це був великий палацовий комплекс у стилі раннього класицизму.

З північної та південної сторони до палацу примикали корпуси. Північний був зведений як двоповерховий, але трохи нижчий за південний корпус. Далі, у північному напрямку, фронт забудови продовжувала одноповерхова галерея. Корпус будівель завершувався головним палацовим корпусом. Є припущення, що перший і другий корпуси призначалися для прийому і розташування гостей та численного магнатського двору. У палаці ж відбувалися постійні прийоми дворянства, виїзди на полювання. Інший корпус – південне крило – цегляний, прямокутний в плані, двохповерховий, коридорної системи, з одним слабо виявленим в плані *ризалітом* і чотирьохколонним тосканським *портиком* на висоту одного поверху на західному фасаді. Внутрішнє планування – секційне і коридорне з двостороннім розміщенням кімнат. Підлога вистелена паркетом, на стінах – розписи.

Маєток оточував парк, у якому була прямокутна водойма. За кілометр від комплексу споруд парк переходив у сосновий ліс. На північний схід від палацу розташовувалася пасіка. Від палацу до майдану Ринок було прокладено доріжку з кінських зубів. Її фрагмент зберігається у Любомльському краєзнавчому музеї.

1849 року російська влада мала намір конфіскувати палац. Останній власник із роду Костянтин Браницький перед конфіскацією відчинив двері палацу, щоб кожен охочий міг забрати, що забажає.

В кінці XIX століття в Любомльському палаці оселилася нова власниця, яка вийшла заміж за італійця і носила прізвище Каппіоні. Їх родинним гніздом маєток Браницьких був до 1939 року. Потім тут розташовувалося профтехучилище, російська школа, згодом – прикордонний загін.

Частину споруд було втрачено. Збереглося тільки південне крило з деякими деталями всередині: старим паркетом, розписами на стінах, підземеллям, автентичними сосновими балками і системою коминів.

Корпус палацу, що залишився, є пам'яткою архітектури державного значення. Вирішується питання про виготовлення проектно-кошторисної документації на реставрацію та пристосування його під музей. Сьогодні тут функціонує Любомльська дитячо-юнацька спортивна школа.

ЛІТЕРАТУРА

Любомль // Волинський усе-світ : число 49. – Львів, 2007. – С. 132-137.

WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

Маєток Браницьких у Любомлі [Електронний ресурс] // Район.Любомль : [веб-сайт]. – Режим доступу : <https://lyuboml.rayon.in.ua/topics/702-maetok-branitskih-u-liubomli>. – Заголовок з екрану.

Палац Браницьких (Любомль) [Електронний ресурс] // Вікіпедія : [веб-сайт]. – Режим доступу : [https://uk.wikipedia.org/wiki/Палац_Браницьких_\(Любомль\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Палац_Браницьких_(Любомль)). – Заголовок з екрану.

Палац Браницьких у Любомлі реставрують і відкриють як музей [Електронний ресурс] // Музейний простір : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://prostir.museum.ua/post/40638>. – Заголовок з екрану.

Слюсар Н. Палац у Любомлі для царської фрейліни [Електронний ресурс] / Н. Слюсар // Вісник+К : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://visnyk.lutsk.ua/news/ukraine/regions/volyn/31392/>. – Заголовок з екрану.

Палац у Несвічі

Несвіч – село у Луцькому районі. Вважається, що його засновано в 1500 році як родовий маєток князів Несвізьких. На початку XIX століття місцевістю володів Ян Маєвський, котрий скуповував тоді землі на Волині, а з середини XIX століття – рід Омецинських. Останнім власником села був бездітний Вінцент Омецинський.

Немає точних відомостей, хто і коли збудував тут палац. Припускають, що він з'явився у другій половині XIX століття на місці старішої будівлі на високому березі ставка. Палац був одноповерховим з головного фасаду і двоповерховим з двору. Мав риси класицизму та неоренесансу. Розташовувався на пагорбі над ставом край дороги, що вела з села до залізничної станції. Споруда була збудована з сірого тесаного каменю. На головному фасаді мала три чітко виділені частини – головний вхід, обрамлений колонами *іонічного ордеру*¹⁶, з *портиком*, і бічні виступи-*ризаліти*, над якими вивищувалися гарно оздоблені пишні *фронтони*. Панська резиденція була оточена старим ландшафтним парком.

Не збереглося жодних відомостей про те, яким був палац всередині. Його спалили під час Першої світової війни. Останні з роду Омецинських у міжвоєнний час пристосували під житло складське приміщення поруч. За описами, воно було облаштоване гарними меблями і порцеляною зі сріблом.

¹⁶ *Іонічний ордер* – один з трьох ордерів давньогрецької або класичної архітектури. Від більш раннього відрізняється стрункими пропорціями і декором всіх його частин.

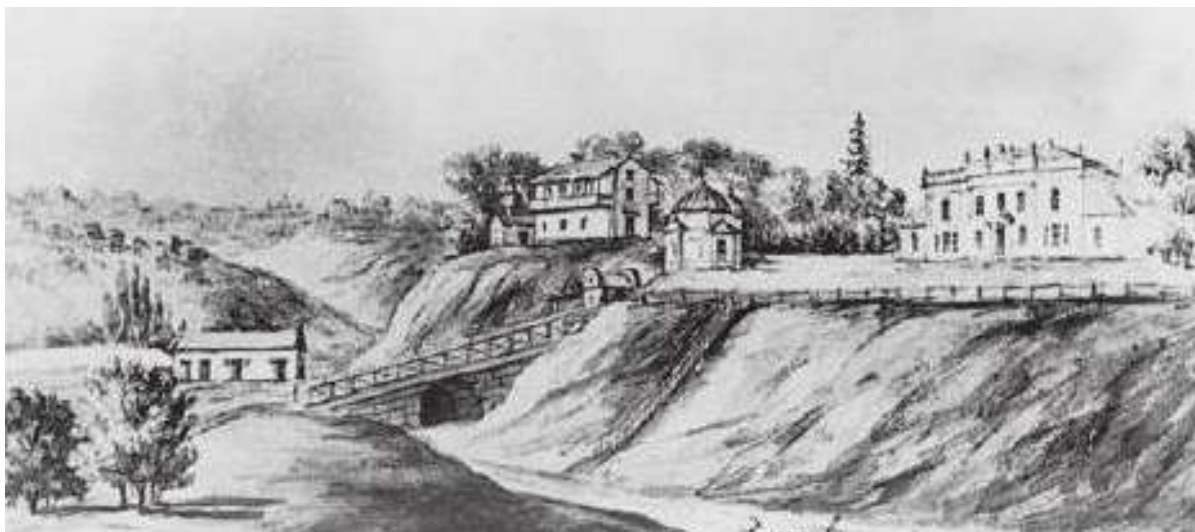
WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

Котис О. Палаці Волині: ренесансний Несвіч [Електронний ресурс] / О. Котис // Хроніки Любарта : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.hroniky.com/news/view/5835-palatsy-volyni-renesansnyi-nesvich>. – Заголовок з екрану.

Несвіч [Електронний ресурс] // Замки та храми України : [веб-сайт]. – Режим доступу : <https://www.castles.com.ua/nieswicz.html>. – Заголовок з екрану.

Палац Петрушевських

Сучасне село **Перемиль** у Горохівському районі Волинської області за часів Київської Русі було містом, столицею удільного князівства, значним торгівельним центром. Перебувало у власності шляхетського роду Лещинських, а також заможних родів Скшинських та Петрушевських. У XVIII столітті тут на місці давньоруського городища був побудований палац.

Двоповерхова будівля палацу була витягнута вздовж річки. Композиції її повздовжніх фасадів мали по п'ять осей. З боку Стиру середня трьохосьова частина мала трибічний *ризаліт*. Ризаліт головного фасаду утворювався засобами декору – *пілястрами*, що виділяли середню трьохосьову частину будинку. Головний вхід на ній підкреслювався колонками, на яких покоївся півкруглий чи лучковий *фронтон*. Пілястри на кутах будинку були менш рельєфні і грали підпорядковану роль. Стіни завершувалися *аттиком*¹⁷ з *балясин*¹⁸, на кутах якого і над ризалітами стояли вази чи скульптури. Над головним входом на аттику розміщувався родовий герб. На бокових сторонах двоповерхової споруди знаходилися одноповерхові однокімнатні прибудови. Вони мали трисхилі, порівняно високі дахи. Чотирисхилий дах головної будівлі палацу ледь проглядався за аттиком. Перед палацом, на в'їзді на плато пагорба, стояла капличка. З чотирьох боків її прикрашали двоколонні *портики* з трикутними

¹⁷ *Аттик* – стінка, що міститься над карнизом і завершує споруду.

¹⁸ *Балясина* – невисокий фігурний (часто веретеноподібний) стовпчик, що підтримує перила сходів, терас, балконів, дахів.

фронтами. До палацу вів одноарковий мурований міст. На мості знаходилася надбрамна вежа.

Одним із перших власників цього маєтку в Перемилі із родини Петрушевських був Ігнаци – *камергер*¹⁹ польського короля Станіслава Августа. Ігнаци проживав у палаці в кінці XVIII століття разом з дружиною Малгожатою Гоусант та дітьми. Далі перемильські володіння передавалися по спадковості.

В кінці XIX століття маєтком володів Францішек Петрушевський та Марія Анджейкович. Родина проживала у Варшаві, а влітку приїжджала в Перемиль.

Протягом 1906-1914 років у цьому палаці проживало подружжя відомих польських художників – Михайлини (дівоче прізвище Петрушевська) та Конрада Крижановських. Завдяки їхнім роботам та родинним фотографіям сьогодні можна побачити, як виглядав маєток в Перемилі.

Палац був знищений австрійськими військами у 1914 році.

¹⁹ *Камергер* – придворний чин високого рангу у багатьох європейських монархіях.

WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

Колосок Б. В. Культурна спадщина Перемиля на Волині [Електронний ресурс] / Б. В. Колосок // Читиво: електронна бібліотека : [веб-сайт]. – Режим доступу : http://shron1.chtyvo.org.ua/Kolosok_B/Kulturna_spadschyna_Peremylia_na_Volyni.pdf. – Заголовок з екрану.

Яцечко-Блаженко Т. (Не)відомі волиняни: художники Кжижановські [Електронний ресурс] / Т. Яцечко-Блаженко // Хроніки Любарта : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.hroniky.com/news/view/7922-ne-vidomi-volyniany-khudozhnyky-kzhyzhanovski>. – Заголовок з екрану.

Яцечко-Блаженко Т. Перемильський палац у творах художників Кжижановських [Електронний ресурс] / Т. Яцечко-Блаженко // РАЙОН.IN.UA : [веб-сайт]. – Режим доступу : <https://rayon.in.ua/news/118280-peremilskii-palats-u-tvorah-hudozhnikiv-kzhizhanovskih>. – Заголовок з екрану.

Резиденція Чацьких

В Іваничівському районі Волинської області до 1951 року було містечко **Порицьк**. Великий князь Литовський Вітовт подарував його своєму слугі Іллі Вашкевичу. Згодом Порицьк перейшов у власність роду Порицьких. В середині XVII століття Олена Порицька вийшла заміж за луцького підсудка Андрія Загоровського. Наприкінці XVII століття внучка останніх вийшла заміж за Войцеха Чацького і місто перейшло у власність Чацьких, яким було аж до 1939 року.

У XVIII столітті внук Войцеха Фелікс Чацький розпочав будівництво палацу. Відведена для нього ділянка з одного боку була оточена річкою Луга, з другого – великим озером, а з інших – виритими каналами. Проект передбачав зведення головного корпусу палацу і двох бічних. Після смерті фундатора втілення проекту продовжив його син Тадеуш Чацький. Було збудовано лише два із трьох корпусів. Завершені споруди стояли один навпроти одної, тому їх сприймали як «лівий і правий палаци». Це були двоповерхові споруди на глибоко закладених підвалах у стилі класицизму, накриті високим *гонтовим* дахом.

На акварелі мандрівного художника Наполеона Орди масток Чацьких у Порицьку мав такий вигляд:

Правий корпус Тадеуш Чацький вирішив зробити репрезентаційним і помістив туди свої мистецькі колекції, котрі збирав все життя. Музейний корпус мав коридорну систему з боковими виходами. Кожна річ у музеї

мала відповідне місце, була описана і вивчена. Перший поверх правого палацу мав *склепінчасті*²⁰ стелі. На другому поверсі, крім великого прямокутного залу в західному крилі, була бібліотека, що налічувала 32 тисячі томів, та ще два круглих зали. Улюбленим місцем господаря був верхній зал, п'ять вікон якого виходили в парк. Зал був перекритий сплющеним куполом.

У лівому палаці містилася велика кухня, житлові кімнати господарів, покої для гостей, убиральні, господарські приміщення. На другому поверсі – велика вітальня та їдальня, обшита дубом. На підлозі – композиція з сонцем, від якого розходилося проміння. Кімнати мали мармурові каміни, всі з різним декором. На стелях висіли люстри з кришталевиими елементами. Весь лівий корпус був обставлений цінними старовинними меблями. Тут також містилася колекція родинних портретів. У кімнатах були скульптури. Серед найцінніших – погруддя маршалка Станіслава Малаховського і кардинала Володимира Чацького, стіл Тадеуша Чацького, а також *горжет*²¹ Войцеха Чацького з позолоченої міді кінця XVIII століття. У буфетах, що розміщувалися у різних кімнатах палацу, зберігалися кільканадцять сервізів різних європейських фабрик.

На центральному вході палаці мали *портики* на чотирьох колонах. На бічних крилах споруди – псевдоризаліти, тобто виступи з вікнами на площині фасаду. У трикутному полі *фронтона* над центральним входом ліплені ініціали ТВС, що означали Tadeusz, Barbara Czacku. Над карнизом псевдоризалітів по боках палаців вивисувалися *фронтони* з декоративними вазами із *пісковика*²². Вікна другого поверху були більше декоровані, ніж першого.

Навколо споруд був великий парк. Його впорядкуванням у французькому стилі займався знаний садівник *Діонісій Макклер*, який відомий на Волині іншими своїми роботами. Між обома палацами він заклав клумби, які підтримували у доброму стані весь період існування резиденції.

²⁰ *Склепінчастий* – який має форму склепіння; вигнутий півкругом, опуклий.

²¹ *Горжет* – спочатку сталевий комір для захисту шиї і горла від мечів і інших видів холодної зброї. Зі зникненням лат *горжет* зберігся як символ «шляхетства» його власника.

²² *Пісковик* – осадова гірська порода, що складається з зерен піску, зцементованого глинистим, кременистим та іншим матеріалом.

Після смерті Тадеуша Чацького значна частина колекцій із частиною бібліотеки за його заповітом була передана в Кременецький ліцей. Інша частина була продана. Зокрема, князю Адаму Чарторийському продано більше восьми тисяч томів книг, близько ста сорока семи рукописних документів для поповнення його колекцій у Пулавах.

Перед початком Першої світової війни власники маєтку вивезли цінні речі до Курської губернії. Те, що не встигли, було розграбоване. Коли Чацькі повернулися у свою резиденцію після війни, від правого палацу залишалися тільки стіни. Змогли відновити лише лівий палац, умеблювати його і укомплектувати іншими необхідними речами.

В результаті руйнувань під час Другої світової війни Порицьк, як містечко, перестав існувати. Повністю була зруйнована і резиденція Чацьких.

WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

Котис О. Палади Волині: порицька резиденція Чацьких [Електронний ресурс] / О. Котис // Хроніки Любарта : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.hroniky.com/news/view/7092-palatsy-volyni-porytska-rezydentsiia-chatskykh>. – Заголовок з екрану.

Порицьк, Іваничі в колекції Чацького [Електронний ресурс] // Володимир-Волинський історичний музей : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://volodymyrmuseum.com/istorychni/194-porytsk-ivanychi-v-kolektsiyi-chatskoho>. – Заголовок з екрану.

Палац у Туричанах

Туричани – село у Турійському районі Волинської області над річкою Турія. В минулому належало князівському роду Курцевичів, згодом перейшло у власність графа Сераковського, а відтак – до його зятя Альфреда Крижановського.

В Туричанах колись знаходився один із найкрасивіших шляхетських маєтків ХІХ століття. Будівля в стилі ампір була зведена у 1806 році і складалася із центрального корпусу та бічних павільйонів. Головна будівля була майже квадратна з прибудованим чотириколонним *портиком*, який потім розширили. На другому поверсі по обидва боки виходу на балкон були вікна у вигляді ромбів. В середині на першому поверсі була широка вітальня, ліворуч – дубові сходи, які вели нагору, праворуч – камін. Прямо був вихід до столової зали, яка містилася в овальному *еркері* з колонами, звідки можна було вийти на заднє подвір'я. Тут же був робочий кабінет та бібліотека.

На другому поверсі розташування кімнат було аналогічним з першим. Зі стелі зали на другому поверсі звисала кришталева люстра, а під нею – отвір до першого поверху, оточений *балюстрадою*²³. Кімнати на другому поверсі призначалися переважно під спальні. Одна з кімнат через колір стін

²³ *Балюстрада* – невисока наскрізна огорожа балконів, терас, галерей, сходів або дахів, яка сформована з ряду фігурних стовпчиків, вгорі з'єднана горизонтальними перилами, плитою, а внизу спирається на цоколь у вигляді бруса.

називалася «блакитною». Усюди підлогу встеляв дубовий паркет, викладений орнаментом і обрамлений у великі квадрати.

Родина Крижановських володіла великою плантацією хмелю та цегельнею, на яких працювало місцеве населення.

Під час Першої світової війни маєток втратив більшість своїх рухомих предметів, мистецьких виробів і цінних пам'яток. Збереглося кілька живописних робіт, деякі меблі, кілька ікон і найновіші видання в бібліотеці.

Навколо туричанського двору був парк площею 4 гектари. Від трьох мурованих брам до головного корпусу тягнулися доріжки. На подвір'ї росли різні дерева. Від берегу річки Турії парк відділявся живоплотом.

На початку Другої світової війни останній власник маєтку Тадеуш Крижановський разом із родиною покинув свої володіння в Туричанах і переїхав до Варшави. Під час війни палац був спалений.

WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

Котис О. Палаці Волині: загублені Туричани [Електронний ресурс] / О. Котис // Хроніки Любарта : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.hroniky.com/news/view/13707-palatsy-volyni-zahubleni-turychany>. – Заголовок з екрану.

Яцечко-Блаженко Т. Невідома Волинь: маєток-окраса, який спалили в 1939 році [Електронний ресурс] / Т. Яцечко-Блаженко // Хроніки Любарта : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.volynpost.com/articles/1299-nevidoma-volyn-maietok-okrasa-iaquj-spalyly-v-1939-roci>. – Заголовок з екрану.

Палац Холоневських

Село **Холонів** Горохівського району Волинської області в історії відоме як таке, де був один із найбільших палаців Волині – родове гніздо шляхетського роду Холоневських (перша згадка датується XV століттям).

Палац збудували, найімовірніше, у XVIII столітті. Він мав ознаки змішаного стилю – пізнього бароко і раннього класицизму. Складався з головного корпусу на два поверхи з колонами і двох бічних корпусів, з'єднаних критими галереями з головним. У плані весь комплекс був дугоподібним. На другий поверх із холу вели масивні дубові сходи. У кімнатах був кольоровий паркет з геометричним орнаментом. Стелі декоровані ліпленням. Кімнати прикрашали білі мармурові каміни в стилі Людовіка XVI. Над камінами з позолоченими годинниками висіли дзеркала. Усі покої містили меблі першої чверті XIX століття. Була велика бібліотека та колекція порцеляни. Серед картин – родинні портрети та мініатюри.

У 1880-х роках палац знищила пожежа. Його відновили у колишній розкоші, але під час Першої світової війни усе було розгромлено. Залишився тільки старий парк, який постраждав під час наступної війни.

WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

Котис О. Колесо історії. Холонівський палац [Електронний ресурс] / О. Котис // Хроніки Любарта : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.hroniky.com/news/view/5168-koleso-istorii-kholonivskiy-palats>. – Заголовок з екрану.

ДОПОМІЖНИЙ СЛОВНИК

Аріанство – один з напрямків розвитку ранньої християнської церкви.

Аттик – стінка, що міститься над карнизом і завершує споруду.

Балюстрада – невисока наскрізна огорожа балконів, терас, галерей, сходів або дахів, яка сформована з ряду фігурних стовпчиків, вгорі з'єднана горизонтальними перилами, плитою, а внизу спирається на цоколь у вигляді бруса.

Балясина – невисокий фігурний стовпчик, що підтримує перила сходів, терас, балконів, дахів.

Бона Марія Сфорца д'Арагона (1494-1557) – польська королева, дружина Сигізмунда I Старого.

Брусилівський прорив – наступальна операція Південно-Західного фронту російської армії проти австро-угорських і німецьких військ під час Першої світової війни.

Гонт – покрівельний матеріал у вигляді клинчастих дощочок, драниць, плашок фігурної форми, які мають поздовжнє з'єднання.

Горжет – спочатку сталевий комір для захисту шиї і горла від мечів і інших видів холодної зброї. Зі зникненням лат горжет зберігся як символ «шляхетства» його власника.

Діонісій Макклер (1762-1853) – ірландський ботанік і майстер садово-паркового мистецтва, який працював переважно на території України.

Еркер – частина споруди, що здіймається над першим поверхом і виступає за межі основного обсягу у вигляді напівкруглого, трикутного, чотирикутного або багатогранного у плані заскленого балкона.

Збруя – предмети для запрягання або сідлання коней та інших тварин.

Іонічний ордер – один з трьох ордерів давньогрецької або класичної архітектури. Від більш раннього відрізняється стрункими пропорціями і декором всіх його частин.

Камергер – придворний чин високого рангу у багатьох європейських монархіях.

Коринфський ордер – один з трьох ордерів (архітектурних порядків) давньогрецької або класичної архітектури.

Масонство – морально-етичний рух у вигляді закритої організації. Найбільш поширене означення масонства – це «система моралі, викладена в алегоріях та проілюстрована символами»; також – всесвітнє братство, всесвітній Орден: масони – це члени духовно-етичних організацій «вільних каменярів».

Пілястра – плаский вертикальний прямокутний у плані виступ на поверхні стіни або стовпа. Зовні має ознаки колони.

Пісковик – осадова гірська порода, що складається з зерен піску, зцементованого глинистим, кременистим та іншим матеріалом.

Портик – це виступаюча частина будівлі, відкрита на одну або три сторони і утворена колонами, пілястрами чи арками, що підтримують перекриття.

Ризаліт – частина будинку, що виступає за основну лінію фасаду від фундаменту до даху.

Склепінчастий – який має форму склепіння; вигнутий півкругом, опуклий.

Тосканський ордер – один з п'яти архітектурних порядків, що виник у Стародавньому Римі на рубежі I століття до нової ери і I століття нової ери.

Фреска – живопис на вологій штукатурці, одна з технік настінного малярства.

Фронтон – зазвичай трикутне завершення фасаду будівлі, що з боків обмежене двома схилами даху і карнизом при основі.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Палац Плятерів	4
Резиденція Загурських	6
Палац Вільгів	9
Резиденція Стройновських	12
Палац Мошинського	14
Маєток Чарнецьких	16
Палац Чапличів	18
Палац «Клевецько»	20
Палац Любомирських	21
Палац Мйончинських	22
Палац Браницьких	25
Палац у Несвічі	28
Палац Петрушевських	30
Резиденція Чацьких	33
Палац у Туричанах	36
Палац Холоневських	38
ДОПОМІЖНИЙ СЛОВНИК	39